

M.S.QƏDİROVA

filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, aparıcı elmi işçi

e-mail: melahet.soltanqizi@gmail.com

: <https://orcid.org/0009-0000-6539-7369>

AMEA-nın N.Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutu
(Bakı şəh., H.Cavid pr., 117)

10.62021/0026-0028.2024.4.157

ÇAĞDAŞ DÖVRÜMÜZDƏ AZƏRBAYCAN-BELARUS ƏDƏBİ ƏLAQƏLƏRİ

Xülasə. Məqalə Azərbaycanın müstəqilliyi dövründə Azərbaycan-Belarus ədəbi əlaqələri mövzusunda. Azərbaycan və Belarus prezidentlərinin qarşılıqlı işgüzar səfərləri bu iki respublika arasında həm iqtisadi, həm mədəni, həm də ədəbi əlaqələrin inkişafına səbəb olmuşdur. Yaxın bir neçə il ərzində Belarus yazıçılarının əsərləri Azərbaycanda, Azərbaycan yazıçılarının bədii yaradıcılığı isə Belarusiyada tərcümə olunaraq kütləvi tirajlarla nəşr olunmuşdur.

XXI əsrin əvvəllərindən etibarən Azərbaycan müstəqillik qazandıqdan sonra Azərbaycan-Belarus ədəbi əlaqələri güclənmiş, iqtisadi, mədəni və elmi əlaqələr xeyli genişlənmişdir. Azərbaycanın Belarusla qarşılıqlı əməkdaşlığı ölkəmizin xarici dövlətlərlə olan yeni münasibətlərinin, bərabər hüquqlu suveren dövlətlərin dostluq və qardaşlıq əlaqələrinin parlaq nümunəsi, beynəlxalq məsələlərdə bərqərar olmuş yeni siyasi-iqtisadi və milli ideoloji təfəkkürün ifadəsidir. Bu münasibətlərin hərtərəfli inkişafında respublikamıza gələn belarusiyalı alimlərin, yazıçı və publisistlərin xüsusi əməyi vardır. Onların bir qismi vətənə döndükdən sonra Belarusun müxtəlif mətbuat orqanlarında ölkəmizin bugünkü vəziyyəti, iqtisadiyyat, mədəniyyət sahəsində qazanılan uğurlar barəsində, burada tanış olduqları və qarşılıqlı fikir mübadiləsi etdikləri azərbaycanlı alim, yazıçı və mədəniyyət xadimləri ilə görüşləri haqqında məqalələr, publisistik yazılar, очерк və reportajlar nəşr etdirir. Azərbaycana aid səfər təəssüratları və bədii nümunələri qələmə alırlar.

Açar sözlər: müstəqillik, ədəbi əlaqələr, tərcümə, poeziya, nəsr, yazıçı, dünya mədəniyyəti

Dövlətlər arasında ədəbi əlaqələrin genişlənməsinin əsas səbəblərindən biri yazıçıların, şairlərin qarşılıqlı səfərləri, səyahət zamanı yol qeydləri, səfər təəssüratları, gözdikləri, gördükləri ölkə haqqında şeir, очерк və publisistik yazılar qələmə almasıdır.

XX əsrin sonu XXI əsrin əvvəllərindən etibarən Azərbaycan müstəqillik qazandıqdan sonra Azərbaycan-Belarus ədəbi əlaqələri xeyli genişlənmişdir. Azərbaycanın Belarusiya respublikası ilə qarşılıqlı əməkdaşlığı ölkəmizin xarici dövlətlərlə olan dostluq və qardaşlıq əlaqələrinin parlaq nümunəsidir. Ədəbi əlaqələrin hərtərəfli inkişafında respublikamıza gələn belarusiyalı alimlərin, yazıçı və publisistlərin xüsusi əməyi vardır. Onların bir qismi vətənə döndükdən sonra Belarusiyanın müxtəlif mətbuat orqanlarında ölkəmizin bugünkü vəziyyəti, iqtisadiyyat, mədəniyyət sahəsində qazanılan uğurlar barəsində, burada tanış olduqları və qarşılıqlı fikir mübadiləsi etdikləri azərbaycanlı alim, yazıçı və mədəniyyət xadimləri ilə görüşləri haqqında məqalələr, publisistik yazılar, очерк və reportajlar nəşr etdirir. Azərbaycana aid səfər təəssüratları və bədii nümunələri qələmə alırlar.

Müstəqillik dövrünə qədər – SSRİ dövründə Azərbaycan-Belarus ədəbi əlaqələrinin inkişafına təkən verən bir sıra dəyərli bədii nümunələr yüksək səviyyədə Azərbaycan və belarus dillərinə tərcümə olunmuşdur. Yazıçıların qarşılıqlı işgüzar səfərləri, Belarusiyada Azərbaycan, Azərbaycanda Belarus ədəbiyyatı və mədəniyyəti günlərinin keçirilməsi, Yazıçıların qurultaylarının çağırılması, həmin qurultaylarda bədii ədəbiyyatların tərcüməsi məsələləri haqqında xüsusi müddəaların qərar şəklində qəbul olunması, SSRİ adlı İttifaqın idarəetmə proqramına daxil olan, sistemli şəkildə həyata keçirilən hadisələr idi.

İki müstəqil dövlətlər kimi Azərbaycanla Belarusiya arasında əməkdaşlığın müasir mərhələsi öz rəsmi başlanğıcını 11 iyun 1993-cü il tarixindən götürür. Həmin tarixdən etibarən iki

ölkə arasında diplomatik münasibətlərin əsası qoyulmuşdur. Ötüb keçən bu zaman ərzində ikitərəfli münasibətlərin möhkəm ənənələri – səmimilik, etibarlılıq, dostluq və qarşılıqlı mədəni münasibətlər üzərində qurulmuşdur.

Mövcud Belarus-Azərbaycan əməkdaşlığının fundamental əsasını ulu öndərimiz Heydər Əlirza oğlu Əliyev qoymuşdur. O, Belarus Respublikasının Prezidenti Aleksandr Qriqoryeviç Lukaşenko ilə iki gənc dövlət arasında qarşılıqlı münasibət yaradaraq qardaş xalqlar arasında dostluq ənənələrinin əsasını qoymuşdur.

Azərbaycan-Belarus münasibətlərinin davamlı inkişafı Azərbaycan Prezidenti İlham Heydər oğlu Əliyevin dəstəyi olmadan mümkün ola bilməzdi. Məhz onun böyük səyi nəticəsində iki ölkə arasında əməkdaşlıq inkişaf edərək genişlənmişdir.

2008-ci ildə Belarusiyada N.Zenkoviçin belarus dilinə tərcümə edilmiş “Heydər Əliyev: taleyin ziqzağı” (“Гейдар Алиев: зигзаги судьбы”) adlı kitabı nəşr edilmişdir.

Azərbaycan-Belarus Dostluq və Əməkdaşlıq Cəmiyyəti mədəniyyətlərarası dialoqun inkişafına əhəmiyyətli töhfə verir. Bu qeyri-formal təşkilat 2009-cu ildə yaradılmışdır. Buraya Azərbaycanın elm, mədəniyyət, incəsənət, təhsil və biznes dairələrinin nümayəndələri daxildir. Bu cəmiyyətə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Ali Attestasiya Komissiyasının sədri, görkəmli azərbaycanlı alim, akademik Arif Mehdiyev rəhbərlik edir. Cəmiyyətin aktiv fəaliyyəti Belarus rəhbərliyi tərəfindən yüksək qiymətləndirilir. Bu səbəbdəndir ki, cəmiyyətin 4 üzvü (Arif Mehdiyev, Ziyad Səmədzadə, Zərifə Salahova və Xanlar Fətiyev) Belarusiya dövlət mükafatlarına layiq görülmüşdür.

2009 və 2010-cu illərdə Dostluq və Əməkdaşlıq Cəmiyyətinin üzvü və Bakı Miniatur Kitab Muzeyinin yaradıcısı Zərifə Salahovanın təşəbbüsü və bilavasitə iştirakı ilə Belarusiyanın Milli Kitabxanasında miniatur kitabların sərgisi təşkil edilmişdir. Muzey öz növbəsində Belarusa həsr olunmuş kitabların təqdimatını da keçirmişdir.

Həmin cəmiyyət vasitəsilə reallaşdırılmış əhəmiyyətli layihələrdən biri 2010-cu ildə Bakı Slavyan Universitetində Belarus Dili və Mədəniyyəti Mərkəzinin açılması olmuşdur. Maksim Tank adına Belarus Dövlət Pedoqoji Universitetinin, Belarus Respublikasının Azərbaycandakı Səfirliyinin birgə səyi nəticəsində yaradılmış Belarus Dili və Mədəniyyəti Mərkəzi 2010-cu il 04 iyunda Belarus Respublikasının prezidenti Aleksandr Lukaşenko tərəfindən təntənəli şəkildə açılmışdır.

Azərbaycan-Belarus ədəbi-mədəni əlaqələrinin inkişafında böyük rolu olan bu mərkəzin əsas vəzifəsi Azərbaycan və Belarusiya arasında mədəni əlaqələri geniş inkişaf etdirmək, gənclərin hər iki ölkənin mədəniyyətinə, təhsilinə, maarifinə və elminə marağı artırmaqdır. Mərkəz müasir avadanlıqlarla təchiz edilmişdir. Mərkəzdə metodik vəsaitlər, Belarusiya Respublikasının mədəniyyəti və tarixi haqqında məlumatlar, Belarusiyanın məşhur yazıçılarının ədəbi əsərləri və bəstəkarların musiqi əsərlərindən ibarət olan zəngin kitabxana toplanılmışdır.

Mərkəzdə Belarusiyanın milli bayramlarına həsr olunmuş tədbirlər, məşhur belarus yazıçı və şairlərinin il dönümü və yaradıcılıq gecələri keçirilir. Mərkəzdə həmçinin “Mənim irsim” adlı guşə fəaliyyət göstərir. Burada belarus xalqının milli geyimi, məişəti və adət-ənənələri ilə tanış olmaq olar.

Mərkəz Azərbaycanda Belarus Respublikasının Səfirliyi, “Azərbaycan-Belarus” Əməkdaşlıq və Dostluq Cəmiyyəti və Belarusiyada Maksim Tank adına Belarus Dövlət Pedoqoji Universitetində fəaliyyət göstərən “Azərbaycan dili və Mədəniyyəti Mərkəzi” və “Azərbaycan Cəmiyyətləri Konqresi” ilə sıx əməkdaşlıq edir.

2011-ci ildən başlayaraq bu mərkəzdə belarus dilinin tədrisi aparılır. Azərbaycan dilinin tədrisi ilə bağlı analoji mərkəz M.Tank adına Belarus Pedaqoji Universitetində açılmışdır. Bu iki mərkəz tələbələrə və qonaqlara Belarus və Azərbaycan xalqının özünəməxsus milli mədəniyyətləri ilə tanış olmağa çox əhəmiyyətli imkan yaradır.

İki müstəqil ölkənin teatr kollektivləri arasında da əməkdaşlıq geniş şəkildə inkişaf etməkdədir. 2011-ci ildə Azərbaycan Dövlət Akademik Opera və Balet Teatrı ilə Belarus

Milli Akademik Böyük Opera və Balet Teatrı arasında əməkdaşlıq haqqında memorandum imzalanmışdır. Hər il Belarus və Azərbaycanın onlarla səhnə ustası, dirijor, aparıcı aktyor və baletmeystrləri uğurla qastrol səfərlərinə gedirlər. Belarus Respublikasının Milli Akademik Böyük Opera və Balet Teatrında Qara Qarayevin “Yeddi gözəl” baletinin səhnəyə qoyulması əlamətdar bir hadisə idi. Tamaşanın uğuru nəinki Belarusda Azərbaycan musiqisinə, həm də bütövlükdə Azərbaycana marağı artırmışdır.

Azərbaycan və Belarus xalqlarının möhtəşəm dostluq festivalları olan “mədəniyyət günləri” qarşılıqlı olaraq hər iki ölkədə keçirilir. 2007-ci və 2013-cü illərdə Belarusiyada “Azərbaycan mədəniyyəti günləri”, 2008-ci və 2012-ci illərdə isə Azərbaycanda “Belarus mədəniyyəti günləri” keçirilmişdir.

Azərbaycan nümayəndələri müntəzəm olaraq Belarusun təşkil etdiyi “Listopad” (“Листопад”), “Vitebskdə Slavyan bazarı” (“Славянский базар в Витебске”), “Dostluq çəlgəngi” (“Венок дружбы”), “Ağ çadır” (“Белая вежа”), Yuri Başmet Festivalı kimi beynəlxalq tədbirlərdə iştirak edirlər.

Müstəqil Azərbaycan və Belarus Respublikaları arasında ədəbi əlaqələr də xeyli inkişaf etmişdir. Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin katibi Ç.Abdullayev Belarus Yazıçılar Birliyinin qurultayında iştirak etmişdir. Azərbaycan Respublikasının Belarus Respublikasındakı sabiq səfiri İ.Vahabzadə Belarus Yazıçılar Birliyinin üzvü seçilmişdir. O həmçinin Belarus Yazıçılar Birliyinin orqanı olan “Ağ çadır” (“Белая вежа”) jurnalının redaksiya heyətinin üzvü seçilmişdir.

2011-ci ildə nəşr olunan “XX əsr dünya ədəbiyyatı antologiyası” kitabının III cildində Belarus yazıçısı Vasil Bıkovun “Estafet” adlı hekayəsi dərc olunub [1, s. 69-76]. Hekayəni Azərbaycan dilinə Nəriman Əbdülrəhmanlı tərcümə etmişdir.

2013-cü ildə Belarus yazıçısı Ales Karlyukeviçin “Dələ inşa yazır” adlı kiçik məktəbyaşlı uşaqlar üçün nağıllardan ibarət kitabı S.Nuruqızı tərəfindən rus dilindən Azərbaycan dilinə tərcümə olunmuşdur. Kitabın rəssamı M.Mitskeviçdir [2, s. 85].

2015-ci il 23 may tarixində “525-ci qəzet”də İsfəndiyar Vahabzadənin tərcüməsində Belarus xalq şairi Yanka Kupalanın “Ulduzlar”, “Kədərliyəm, ya Rəbbim!”, “Xoşbəxtlik” adlı şeirləri dərc olunub.

2015-ci ildə “Azərbaycan” jurnalının 12-ci sayında Belarus yazıçısı Ales Badakin “İdeal oxucu” adlı (səh. 133-141) hekayəsi dərc olunub. Həmin ildə Belarus yazıçısı Ales Karlyukeviçin “Şuburşunun macəraları”(kiçik məktəbyaşlı uşaqlar üçün) adlı kitabı S.Nuruqızı tərəfindən rus dilindən Azərbaycan dilinə tərcümə olunub.

Dünyaca məşhur Belarus yazıçısı, ədəbiyyat üzrə Nobel mükafatı laureatı Svetlana Aleksiyeviç dünyada çox nüfuzlu bir yazıçı olmasına baxmayaraq, onun əsərləri yalnız Azərbaycanın müstəqilliyi dövründə dilimizə tərcümə olunmuşdur. “Müharibənin qadın olmayan üzü” romanı 2016-cı ildə Əyyub Qiyas tərəfindən Azərbaycan dilinə tərcümə olunaraq “Qanun” nəşriyyatında işıq üzü görmüşdür [3, s. 400]. Elə həmin il yazıcının “Sonuncu şahidlər” adlı əsəri Kifayət Haqverdiyeva tərəfindən dilimizə tərcümə olunaraq (rus dilindən tərcümə) nəşrə verilmişdir [4, s. 316].

Müstəqillik dövründə eyni zamanda Svetlana Aleksiyeviçin əsərləri Azərbaycan ədəbiyyatşünasları tərəfindən araşdırılaraq təhlilə cəlb olunmuşdur. “Azərbaycan” jurnalının 2016-cı il 03 sayında Qazi Vahidin “Qırıq talelərin pəzlə tablosu” adlı məqaləsi dərc olunmuşdur. Müəllif məqalədə Belarus yazıçısı 2015-ci ildə Nobel mükafatına layiq görülmüş Svetlana Aleksiyeviç və onun “Vremya cekond xend” kitabı ilə bağlı düşüncələrini paylaşır. Müəllif əsəri geniş təhlil edir [5, s. 139-144].

“Ədəbiyyat qəzeti”nin 2016-cı il 13 avqust tarixli sayında (səh. 24-25) Minsk Yazıçılar Birliyinin sədri Ales Karlyukeviçin filologiya üzrə fəlsəfə doktoru İradə Musayeva ilə müsahibəsi dərc olunmuşdur. “Əlinizlə insan nəbzini tutun” adlı həmin müsahibədə məşhur Belarus yazıçısı Svetlana Aleksiyeviçin “Müharibənin qadın olmayan üzü” adlı əsəri müzakirə olunur (İ.Musayeva “Əlinizlə insan nəbzini tutun”, “Ədəbiyyat qəzeti”, 2016, 13 avqust, səh. 24-25). Həmin ilin 03 oktyabr tarixində “Bizim yol” qəzetində Minsk Yazıçılar Birliyinin

sədri Ales Karlyukeviçin ədəbiyyatşünas alim İradə Musayeva ilə “Nobelçilərin əksəriyyəti publisist yazarlardır” adlı müsahibə dərs olunub (İradə Musayeva. “Nobelçilərin əksəriyyəti publisist yazarlardır” // “Bizim yol”, 2018, 03 oktyabr səh.13).

2017-ci il “Qobustan sənət toplusu” adlı dərginin 01 sayında (səh. 33-95) Belarus yazıçısı Vasil Bıkovun axır sözü: “Müharibə nə tez yaddan çıxdı?!” adlı mətn dərc olunub. Elə həmin il “Azərbaycan” jurnalının 06 sayında Belarus şairi Tatyana Sivetsin “Bakı” adlı poeması dərc olunmuşdur. Poemanı Azərbaycan dilinə Könül Arif tərcümə etmişdir. Şairə həmin poemada Azərbaycana – Bakıya səfəri zamanı bu xalqın nə qədər mehriban, səmimi, qonaqpərvər olduğundan danışır. Gördüklərini, daxilən yaşadıklarını, Qubada ermənilər tərəfindən törədilən soyqırım nəticəsində diri-diri gömülən insanların sür-sümüklərini seyr edərkən belarusların da qanlı-qadalı müharibələrdən yan keçmədiyini, müharibənin qara buludlarının zaman-zaman onun ölkəsini də bürüdüyünü xatırladır. Bəlkə, hələ dünyada nə qədər belə tanımadığımız, bilmədiyimiz qəbiristanlıqlar var ki, onların üzərində neçə-neçə tikintinin bünövrəsi qoyulur [6, s.105-112].

Həmin ilin 26 iyul tarixində “Mütərcim” nəşriyyatı tanınmış Belarus yazıçıları Nikolay Çergineç, Ales Badak və Georgi Marçukun kitablarını Azərbaycan dilində çap edib. Kitablari tanınmış ədəbiyyatşünas, yazıçı və tərcüməçi Kamran Nəzirli Azərbaycan dilinə tərcümə etmişdir.

Nikolay Çergineçin “Oğullar” adlı kitabına yazıçının eyni adlı romanı daxil edilib. O həm də tanınmış siyasətçi, Belarus Ali Məclisinin deputatıdır, əməkdar incəsənət xadimidir. Çergineç Belarus ədəbiyyatına ilk dəfə olaraq milis detektivi janrını gətirib, bir neçə kinossenari və teatr tamaşasının müəllifi, Beynəlxalq Yazıçılar Cəmiyyətinin, Rusiya və Belarus Yazıçılar İttifaqlarının həmsədridir. Azərbaycan dilinə tərcümə olunaraq oxuculara təqdim olunan “Oğullar” romanı mənasız “əfqan müharibəsi”ndən bəhs edir; bu müharibədə iştirak edən yazıçı həm əfqan-sovet döyüşçülərinin dostluğunu, həm də gözüyaşlı sovet analarının iztirab və qayğılarını qələmə alıb.

Ales Badakın hekayələr kitabına onun son illər yazdığı “Görüntünün o biri üzü”, “İdeal oxucu”, “Yağışdan qurtulan gün” və digər hekayələri daxil edilib. Hekayələr bundan əvvəl Azərbaycan mətbuatının müxtəlif ədəbi dərgilərində dərc olunmuşdu.

Georgi Marçukun “Qorın çayının adamları” adlı kitabında isə tanınmış yazıçının etüd və hekayələri yer alıb. Onu da qeyd etmək istərdim ki, Georgi Marçuk iki dəfə Nobel mükafatına nominatların siyahısına daxil olub.

Rus mühacirlərinin ABŞ-da nəşr etdirdiyi “Noviy jurnal” adlı ədəbi-publisistik dərgidə 2018-ci ilin mart ayında 2015-ci ilin Nobel mükafatçısı Svetlana Aleksiyeviçlə “Biz gələcəyə hazır deyilik” adlı müsahibə dərc edilib. Nadir Qocabəyli “Ədəbiyyat qəzeti”nin 2018-ci il 30 iyun (səh.09) tarixli sayında Svetlana Aleksiyeviçlə olan həmin müsahibəni tərcümə edərək oxucuların diqqətinə çatdırmışdır.

“Kaspi” qəzetinin 2019-cu il 28-30 sentyabr (səh. 15) tarixli sayında Fəridə Uğurun “Müharibənin qadın olmayan üzü” adlı məqaləsi dərc olunmuşdur. Məqalə Belarus yazıçısı Svetlana Aleksiyeviçin eyni adlı romanı haqqında ədəbiyyatşünasın düşüncələrindən ibarətdir.

2019-cu il 10 yanvar tarixində (səh.15) “Palitra” qəzetində “dünyanın 100 dilinə tərcümə olunmuş kitab Mərkəzi Elmi Kitabxanaya hədiyyə edilib” adlı məlumat dərc edilib. Məlumatda deyilir ki, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının (AMEA) Mərkəzi Elmi Kitabxanasına (MEK) Belarus İnformasiya Nazirliyinin “Petrus Brovka adına Belarusiya Ensiklopediyası” nəşriyyat evindən şair Yanka Kupalanın “O gələn kimdir?” kitabı hədiyyə edilib.

Şeirin 100 dilə tərcüməsi və bir orijinal mətni zəngin poliqrafik üslubda nəşr edilib. Kitabda Xalq şairinin həyatına və yaradıcılığına müraciət edən belaruslu və xarici rəssamların əsərləri əks olunub. Şeirin 1905-1907-ci illərdə yazılması ehtimal olunur. Burada Yanka Kupala inqilabdan əvvəl Belarus xalqının obrazını təcəssüm edib. Şeirin tərcüməsi Azərbaycanın Xalq şairi Rəsul Rzaya məxsusdur.

Qeyd edək ki, Mərkəzi Elmi Kitabxananın fondlarında Belarus xalq şairi Yanka Kupalanın müəllifi olduğu 9, haqqında yazılan 6 kitab mühafizə olunur. MEK-in Nadir Kitab Fon-

dunda miniatür nəşrlər kolleksiyasından ən balaca kitab Yanka Kupalanın 1967-ci ildə nəşr edilmiş şeirlər toplusudur.

2019-cu il 11 fevral tarixində Bakı, REPORT.AZ İnformasiya agentliyinin verdiyi məlumata görə, Azərbaycan Dövlət Tərcümə Mərkəzinin milli ədəbiyyatın beynəlxalq aləmdə tanındılması və təbliği istiqamətində ərsəyə gətirdiyi Belarus dilində “Müasir Azərbaycan ədəbiyyatı antologiyası – Poeziya” kitabı XXVI Minsk Beynəlxalq Kitab sərgisində təqdim edilib. Tədbirdə kitabı tərcümə etmiş şair tərcüməçilər – Naum Qalperoviç, Tatyana Sivets, Yuliya Aleyçenko və Valeriya Sarotnikin çıxış edərək bu dəyərli ədəbiyyatın nəşrinin Azərbaycan-Belarus ədəbi əlaqələrinin inkişafında böyük əhəmiyyətindən danışılar.

Kitaba müasir Azərbaycan poeziyasının Səməd Vurğun, Mikayıl Müşfiq, Rəsul Rza, Əli Kərim, Bəxtiyar Vahabzadə, Nəriman Həsənzadə, Məmməd Araz, İsa İsmayilzadə, Ələkbər Salahzadə və digər bu kimi parlaq simalarının şeirləri toplanıb.

Azərbaycanın tanınmış ziyalı, şair Çingiz Əlioğlu Belarus Yazıçılar Birliyinin üzvüdür. Şair bir neçə il öncə ədəbiyyata töhfələrinə görə, qurum tərəfindən ordenlə təltif olunub. Daha sonra prezident Aleksandr Lukaşenkonun əmri ilə iki ölkə arasında mədəni və humanitar əlaqələrin inkişafına, Belarus mədəniyyətinin və ədəbiyyatının təbliğinə, informasiya və mətbuat sahəsində beynəlxalq əməkdaşlığın möhkəmlənməsinə sanballı töhfəsinə görə, “Fransisk Skorina” medalı ilə təltif olunub. Bundan əlavə, Belarusda bir neçə mətbuat orqanının redaksiya heyətinin üzvü olan Ç.Əlioğlunun bu dövr ərzində həmin ölkədə üç kitabı nəşr olunub.

Hal-hazırda ölkələr arasında ədəbi əlaqələrin genişlənməsində mühüm işlər görən Nazirlər Kabineti yanında Tərcümə Mərkəzi fəaliyyət göstərir. Səlim Babullaoğlunun rəhbərliyi ilə AYB-nin Bədii Tərcümə və Ədəbi Əlaqələr Mərkəzi bu istiqamətdə diqqətəlayiq işlər görmüşdür.

Bu gün Azərbaycan poeziyasında dünya poeziyasının nailiyyətlərindən geri qalmayan hadisələr baş verir. Müxtəlif yaş qruplarına aid istedadlı yazarlarımız var. Onlar çağdaş şeirin ən önəmli çağırışlarına cavab verən poetik nümunələr yaradırlar. Ən əsası odur ki, bütün dünya ölkələrində və aparıcı dillərdə çap edilməsi və yayılması üçün Azərbaycan şeirinin çox maraqlı nümunələri var. Onlar əvvəlkindən daha artıq parlaqlıqla dünya ədəbiyyatı dərgilərində çap olunurlar.

Çünki ədəbiyyat sərhəd tanımır. Ədəbiyyat nə qədər geniş ərazidə tanınarsa, yazıçılar nə qədər bir-birlərinə bələd olarlarsa, hesab edirəm ki, düşüncə adamının birliyi dünyada gedən mənfi proseslərə əks yön verə bilər. Çünki ədəbiyyatın auditoriyası böyükdür. Və bu bütövlükdə global düşüncəyə təsir edə bilər. Yazıçılar Birliyinin Bədii Tərcümə və Ədəbi Əlaqələr Mərkəzinin, qurumun öz xətti, Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin vasitəsilə, Nazirlər Kabineti yanında Tərcümə Mərkəzinin xətti ilə bu cür əlaqələr həyata keçirilir.

Elmi nəticə. Son nəticə olaraq belə qeyd etmək istərdim ki, çağdaş dövrümüzdə Azərbaycan-Belarus ədəbi əlaqələri geniş vüsət almışdır. Həm poeziya, həm də nəsr əsərləri muntəzəm olaraq Azərbaycan mətbuatında işıqlandırılır və müasir dövrümüzün əsas tərcüməçiləri Kamran Nəzirli, Əyyüb Qiyas, Kifayət Haqverdiyeva bu sahədə böyük səy göstərirlər.

Elmi yenilik. XXI əsrin birinci rübündə belarus dilindən Azərbaycan dilinə tərcümə olunan əsərlər, Belarusyada Azərbaycan mədəniyyəti günlərinin keçirilməsi, Azərbaycan ədəbiyyatının antologiya şəklində Belarusyada çap olunması, qarşılıqlı görüşlər, ədəbi əlaqələr bu gün də geniş şəkildə davam etdirilir.

Tətbiqi əhəmiyyət. Bu gün Azərbaycan-Belarus ədəbi əlaqələri mövzusunun artıq elm sahələrində tətbiqi, bu mövzuda həm namizədlik, həm də doktorluq dissertasiyalarının yazılması işlərinə başlanılmışdır. Bu da onu göstərir ki, uzun illərdən bəri davam edən ədəbi əlaqələr hərtərəfli inkişafdadır.

Ədəbiyyat

1. Dünya ədəbiyyatı. Antologiya. / tərcümə ed. Ç.Əlioğlu, tər. ed. və redaktor U.Rəhimoğlu. – Bakı: Avrasiya Press, – 2010. – c.1. – 436 s.

2. Karlyukeviç, A. Dələ inşa yazır / A.Karlyukeviç. – Bakı: Təhsil, – 2013. – 85 s.
3. Aleksiyeviç, S. Mühəribənin qadın olmayan üzü / S.Aleksiyeviç. – Bakı: Qanun, – 2016. – 400 s.
4. Aleksiyeviç, S. Sonuncu şahidlər / S.Aleksiyeviç. – Bakı: TEAS Press, – 2016. – 316 s.
5. Vahid, Q. Qırıq talelərin pəzlə tablosu // – Bakı: Azərbaycan jurnalı, – 2016. №3, – s. 139-144.
6. Sives, T. “Bakı” (poema) // – Bakı: Azərbaycan jurnalı, –2017. №6, – s. 105-112.

M.S.Gadirova

Azerbaijani-Belarusian Literary Relations During the Period of Independence Summary

The article speaks about the Azerbaijani-Belarusian literary relations during the independence period of Azerbaijan Republic. Mutual official visits of each presidents, Azerbaijan and Belarus, stimulated the development of economic, cultural and literary relations between two republics. In few years, the works of Belarusian writers have been translated into Azerbaijani, and the works of Azerbaijani writers have been translated into Belarusian and published in mass scale in Belarus.

In the early 21st century, since Azerbaijan gained its independence literary relations have been strengthened and economic, cultural and scientific branches have expanded.

Interaction of Azerbaijan with the Republic of Belarus is a bright example of new relations, friendship of sovereign states of equal rights of our republic with foreign countries. And it's the reflection of new economic, political and national ideological thinking established in international affairs. The Belarusian scholars, writers and publicists come to our country have a great role in establishing and development of these relations. Some of them have published articles, publicistic materials, essays and interviews in Belarusian media about the current state of our country, about successes in the sphere of economy and culture, about the various scholars, writers and cultural figures whom they met here and exchanged views. They share impressions and literary notes about the trip to Azerbaijan.

Key words: *independence, literary relations, translation, poetry, prose, writer, world culture*

М.С.Гадирова

Азербайджано-белорусские литературные связи в период независимости Резюме

Статья посвящена теме «Азербайджано-белорусские литературные связи в период независимости Азербайджана». Взаимные деловые визиты президентов Азербайджана и Беларуси обусловили развитие и экономических, и культурных, а также литературных связей между двумя этими республиками. В течение последних нескольких лет в Азербайджане были переведены и изданы массовым тиражом произведения белорусских писателей, а в Беларуси – литературное творчество азербайджанских писателей.

С начала XXI века после обретения Азербайджаном независимости Азербайджано-белорусские литературные связи стали усиливаться, значительно расширились экономические, культурные и научные связи. Взаимное сотрудничество Азербайджана и Беларуси является блестящим примером новых отношений нашей страны с иностранными государствами, дружеских и братских связей равноправных суверенных государств, выражением нового политико-экономического и национального идеологического мышления, устоявшегося в международных вопросах. Белорусским ученым, писателям и публицистам, прибывающим в республику, принадлежит особая заслуга во всестороннем развитии этих отношений. Некоторые из них после возвращения на родину в различных печатных органах Беларуси издают статьи, публицистические записки, очерки и репортажи о сегодняшнем развитии нашей страны, успехах, достигнутых в сфере экономики, культуры, о встречах с азербайджанскими учеными, писателями и культурными деятелями, с которыми познакомились здесь и провели взаимный обмен мнениями. Делятся впечатлениями от поездок и художественными образцами, касающимися Азербайджана.

Ключевые слова: *независимость, литературные связи, перевод, поэзия, издание, писатель, мировая культура*

*Rəyçi: filol.e.d., prof. N.Şəmsizadə
Redaksiyaya daxil olub: 28.10.2024*